

Patrocinium Defvntorvm

Hautin, Jacques

Leodii, M.DC.LXV.

Articulus V. Ex obligatione justitiæ strictæ piis Manibus opitulari necessum
est.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79679](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79679)

monasterium in Anden construxit, in eoque sacraia septem, ad quamdam septem Ecclesiarum Romæ celebrium imitationem. In quibus sacraia viri defuncti bono iussit sacrificari, unde ortum, ut multis in templis sacella septem sacrificiis destinentur ad defunctorum levamen cum indulgentiâ faciendis.

Clara Eugenia Isabella.

Adjice & nostri sæculi lumen, Serenissimam Isabellam Claram Eugeniã Hispaniarum Infantem, pro Alberto clarissimo coniuge vitâ functo quadraginta sacrorum millia fieri curantem, ac per triginta continenter dies, decem sacris, eadem causa audiendis intentam: & quâ potes munificentiam ac religionem amulare. Et ne solos magnates pro causa communi producamus, claudat hunc numerum B. Maria de Incarnatione Carmelitanarum in Gallis profeminatrix, quæ cum per annum ab obitu viri, pro eius liberatione, precibus, atque omni alio genere supplicandi cœlum fatigasset, eo evoluto cœlitus didicit, iam liberum cœlo potiri. Cum enim in cœnobio Ambianensi ipso die SS. omnibus festo contemplationi divinorum incumberet anno 1614. Deus illi notitiam status Beatorum infudit, atque hos inter virum suum ostendit, quo factum ut deinceps pro illo precari non posset; etsi quadam religione ad id se impelli sentiret. Ita ratum est quod Sapiens Proverb. 9. pronuntiavit, *qui invenit mulierem bonam, invenit bonum*: Quem locum Septuaginta sic exponunt: ut pro bono charites intelligent, nempe quæ cum sint horarum filia & gratiæ præteriti, præsentis, ac futuri temporis, non modo delectant, cum ambiuntur nuptiæ, aut cum inita sunt, sed etiam in futura vitâ hominem completuntur, ac fovent. Atque hæc de obligatione pietatis satis sunt. Ex quibus cum etiam observantiæ debitum agnoscat (pari enim fere pede pietas, & observantia procedunt, & non mediocrem inter se habent affinitatem) intelligitur etiam abundè, quid Clerici ac Diæcesani Episcopo defuncto, Parochiani Pastori, Religiosi Præsidi, discipuli magistro, pupilli Tutori, servi Domino, subiecti Principi debeant; Quamquam varia sunt, quæ hanc obligationem facilius, quàm illam pietatis possint dissolvere, itaque ad vinculum iustitiæ strictæ progredior.

ARTICULUS V.

*Ex obligatione iustitiæ strictæ
Pius manibus opitulari
necessum est.*

§. I.

Heredes pia legata solvere oportet.

PARS PRIMA.

Doctrina Theologica.

HACTENUS actum est de obligatione subsidii defunctis ferendi, vel ex caritate christianâ, vel ex misericordiâ, vel ex pietate: nunc obligatio iustitiæ tractanda est, & cum illius vinculo maxime obstringantur hæredes, de his primum agendum. Quamobrem ut Theologorum sensu de more præmittamus, observandum est, legatum, seu testamentum pium illud vocari, quod ad pias causas refertur, tale est dum quid relinquitur ad Numinis honorem, ad Sanctorum gloriam, ad animæ salutem, ad opem viduarum, pupillorum, peregrinorum, mortuorum. Hæc porro hæredes obligari solvere, nemo est qui ambigat. Siquidem eo ipso quo adeunt hereditatem, censentur contractum cum defuncto inire, non minus ejus onera realia, quàm commoda suscipiendi. Et verò hæredes defuncti testatoris personam subeunt, ut constat ex l. Hære. ff. de usucap. Quæ etiam causa militat ut ad solutionem votorum realium obstringantur, nam personalia sequuntur votantis personam, cumque eâ extinguuntur.

Est autem piorum legatorum multiplex ^{560.} prærogativa; hæc præcipua quod ad eorum ^{Legati pii} robur ac firmamentum, juris civilis ^{prærogativa.} solemnibus formulis opus non est, cum civili potestati pia causa non subsit, sed soli Ecclesiasticæ, Quamobrem validum est testamentum, ac legatum pium, modo de potestate ac voluntate legantis testantisque constet, quamquam ipsi soli hæredi, qui privatâ scientiâ, ea æquè obligatur solvere, ac publicâ solemnique. Si quæris quàm graviter obligentur hæredes legata pia solvere: responsio non dubia est, in materia gravi, qualis legatorum esse solet, sub pœnâ peccati mortalis obligari, cum testatorem in re gravi fallat, idque cum damno ^{ejus,}

559.

Patrocinium Defunctorum. Lib. II. 183

ejus, & legatarii, quæ ex iam dicendis magis patebunt.

PARS SECUNDA.

Materia explanatio moralis.

561.
Legatum
pium non
solvens,
sanguisuga
& homici-
da.

AC legatarii quidem damnus, & iniuria, non est cur iam multis demonstretur, sive quod brevi Ecclesiæ ac pauperum causam suscipiam, sive quod manifesta est. Ut enim rectissime Cardinalis de Lugo tract. de legatis, ubi primum hæres adit hæreditatem, dominium rei testamenti legatæ ad legatarium transit, etiam inscium, adeo ut si res aliqua certa, fructiferaque legata sit, ex eo tempore illius fructus ad legatarium pertineant: Ex quo sequitur illud primum, hæredem legatæ solvere perperam recusantem tamen ea solus noverit, tamen ea minimè repetantur, furti reum esse, quippe quod rem alterius retineat invito Domino. Deinde consequitur hoc alterum, furtum illud sacrilegii notâ inuri, si quod in causis piis solitum est, vel Religiosis, vel Ecclesiæ legatum sit, quod iniuste retinetur. Quod si verò pauperibus, continuò appareret ejusmodi injustitiæ conscium eorum dici meritò sanguisugam, & homicidam, quoniam stipem quæ se alere ac victitare poterant, iniquissime eripit: Quare indignissimus est ipse qui vivat, dignissimus quem omnes velut cruciarium execrentur.

562.
Teste Da-
miano.

Sed audiamus hîc Petrum Damiani ad quemdam hujusmodi criminis reum ita scribentem. *Perpense ergo, venerabilis frater, quantorum homicidiorum in die iudicii reus erit, quomodo tot viduis, tot orphanis, diversisque pauperibus, unde vivere debeant, subtrahat? ad tribunal illud illius, qui pauperes singulariter diligit, qui se in paupere reficit, in paupere se perhibet esurire; ad tribunal, inquam, illius, qua conscientia veniet, qui alimenta pauperibus se subtraxisse recognoscit? si damnatur ille, qui vel unum hominem peremit ferro, qua sententia dignus est, qui bona Ecclesiæ profligando, complures interficit famis & inopia gladio? De quibus divina voce malo cuilibet venditori iam dicitur: Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terrâ: Et ille quidem fratrem peremit invidia, quia sacrificium non est Deo reprobante susceptum, isti plerumque tale quid faciunt amore pecuniæ, qua est servitus idolorum.* Hactenus Damiani Epistola quadam, quam refert Baronius ad annum Christi 1055. atque in codice Vaticanæ Bibliothecæ reperiri, nondum excusam.

Jam quod attinet ad injuriam testatoris, perspectum est primò genus esse perfidiæ in testatorem, si ejus hæres adit hæreditate legata supprimit. Siquidem, ut diximus, qui eam cernit, censetur pactum cum testatore inire, non solum hujus æs alienum, sed & vota realia, & legata pia persolvendi. Inest autem in omni contractu mutuo promissio mutua; & testatoris quidem voluntas atque obligatio legando abundè exprimitur, & morte impletur; hæredis autem, dum volens hæreditatem adit, quam novit legatis oneratam, vel revera esse, vel esse posse. igitur si hæres legata solvere negat, à perfidiâ excusari nequit.

563.
Et perfidi-
in defun-
ctoris

Atqui perfidia manifestis inimicitis deterior est. Quàm igitur execrandi hæredes ejusmodi, qui testatorum præcipuam in se benevolentiam legatorum suppressione compensant, cum præsertim maximam, ut fieri assolet, fortunarum suarum partem hæreditati, minimam legatis piis assignarunt! Rursum perfidia scelerum apud mortales summum reputatur, notamque ignominia imprimet, quam nulla debeat religio; quam igitur ea imprimet, quæ in fraudatione legatorum ad piæ causas versatur? Præterea id genus perfidiæ, quod in parentes admittitur, non modò hominem cæterorum hominum odio dignum; sed & vitâ indignum efficit: quale igitur, & quàm detestabile erit illud, quo parentes ipsos impiè frustratis eâ ope, quam sibi in maximam alterius vitæ necessitatem pararant? Adhæc maximè invisâ est ea perfidia, qua simplices ac miserabiles, ut pupilli, viduæ, aliqûe ejus generis, violantur: cum ergo pii testatorum manes citra dolum omnem, & sincerissimâ voluntate hæredem te scripserint, quàm te Deo & Angelis invisum esse necesse est, si tantis in miseris jacentes perfidiosè decipis. Denique si quæ perfidia crudelis & inhumana est, ea præsertim est, quæ eo tempore exercetur, quo maxime tibi quis confidit: atqui pii manes tum maxime causam habent in te confidendi, & opem tuam fidemque certò sibi pollicendi, cum te hærede totius patrimonii constituto, modicam ejus portionem animæ suæ levamento addicunt, igitur crudelis & barbarus sis oportet, nisi pia eorum legata persolvas.

564.
Gravitas
ejus perfidiæ.

Equidem infidus, ingratus, & inhumanus habitus est Tiberius Imperator, quando Senatorem quemdam, à quo hæres scriptus erat, levi de causa in senatu accusavit. At nonne turpior perfidiæ & inhumanitatis nota est, illum, à quo hæres nominatus

565.
Ostenditur
comparati-
onem.

nominatus es, ad infandos ignis diurni cruciatus damnatum fraudare auxilio pauperum ac Religiosorum, à quibus possit eripi? Sceleratus, perfidus, & excors fuit Caligula, qui cum quis, eo constituto hæredem vitam ejus voto diurnioris traheret, illum à percussoribus mactari jubebat, dicitans sese ab eo haberi contemptui: sed nonne pariter perfidus ac sceleratus hæres ille, qui legata pia denegat, cum intelligat testatorem, à quo tanto beneficio affectus est, scelere suo ac fraude longissimam Purgatorii morte conficiendum? Sceleratissimus denique, ac perfidiosissimus fuit quidam civis, ac tonsor Mediolanensis, cui, cum Ludovicus Arcunboldus, civis item ejusdem urbis, adversa valetudine correptus ministerii mercedem trecentos aureos legasset, postque rursus in ægritudinem diurnam incidisset, ille moræ impatiens, veneno illius vitam petiit, ac propterea in foro fractâ cervice dignum operæ pretium retulit, uti refert Fulgos. lib. 7. c. 8. Sed nonne similis perfidiæ ac sævitæ reus est hæres ille, qui ut legato trecentorum aureorum plus minusve potiatur, non eripit quidem testatori vitam, sed eam miserime à piis ejus manibus trahi sinit in ergastulo flammaram purgantium? Et si perfidiosi, ut Nicanores, Triphones, Alcimi, aliique omnes pessimè pereunt, an felicius hujus generis perfidis exitus est expectandus?

566.
Statuitur
esse maxi-
ma.

Viderint illi. Ego quidem si non hac in vitâ, non dubito, quin in alterâ longè atrocior illos maneat. nec enim eiusmodi perfidia mediocres pœnas meretur, quæ cum sacrilegio gravissimo coniuncta est, non modo quatenus legatarios fraudat, quod ostendimus, sed etiam quæ fraudat testatores. Enimvero iis iam vitâ functis surripit, quod ad animæ suæ salutem sibi providerunt: atque adeo rem sacram violat, ac diripit, in quibus ratio sacrilegii cernitur. Et vide illius atrocitatem. Quid enim legatum pium? est hominis è vitâ migrantis viaticum in cælum, hæredibus commissum, ut per pauperes, ac Religiosos, perque Angelos primâ opportunitate illis redhibeatur. Quàm igitur durum ac crudele viatoribus illud non reddere, eoque itinere tam longo ac difficili vacuos atque inopes per nefas derelinquere?

567.
A definitio-
nibus legati
conglobatis.

Quid rursus legatum pium? munus est hæredibus concreditum, ut si fors testator in via ab hostibus interceptus detineatur, eorum Principi, Justitiæ divinæ offeratur, ut ipse iter ad Deum prosequi possit: iuxta illud Proverb. 18. *Donum hominis dilatat viam eius, & ante Principes spatium ei*

facit. Ergo contra omne fas, perque summam nequitiam & avaritiam, munus illud sibi retinent hæredes. Quid præterea legatum pium? est lytrum in manibus hæredum depositum à testatore, ut cum primùm carcerem purgantem subierit, Judici per eius familiares Religiosos ac pauperes repræsentetur, iuxta illud eiusdem Sapientis Proverb. 13. *Redemptio anima viri, divitiæ suæ: quàm igitur nefarium, illud lytrum ab hæredibus in usus suos converti, & captivum testatorem in infelicissimo illo carcere derelinqui! Quid deinde legatum pium? Auri genus est, quod ubi in sinu pauperis absconditur, vim habet iram indignationemque maximam Numinis extinguendi, imò & ipsum Purgatorii ignem: iuxta illud eiusdem Salomonis Proverb. 20. *Munus absconditum extinguit iras, & donum in sinu indignationem maximam.* Et quisquam dubitabit, quin irâ illâ & indignatione dignissimi sint hæredes, qui aurum illud à testatore sibi concreditum, ut in sinu pauperum ac Religiosorum absconderetur, ipsi in ganeis ac popinis, in lupas canesque profuderint. Denique legatum pium, *Et elemosyna viri, quasi signaculum cum ipso, & gratiam hominis quasi pupillam conservabit, & postea resurget, & retribuet illis retributionem, unicuique in caput ipsorum, & convertet in interiores partes terra.* Eccles. 17. id est, legatum pium est moneta pietatis imagine signata, quæ sicut pupilla homini gratiosa est; & summam diligentiam custoditur, ita Numini cordi est: neque vero morte legantis omnino extinguitur, sed tum maxime sese exhibet, vimque habet reddendæ leganti mercedis ac præmii, eamque vim porrigit ad Purgatorium usque, unde legantem eripit. Quamobrem monetam istam pietatis imagine ita insculptam, ac propterea Numini caram, furari, eiusque mercede privare pios testatorum manes, quàm impium, quàm Numini execrandum, quàm ipsis manibus damnosum est! & si singula horum damnorum tam gravia tamque detestabilia sunt, quàm erunt universa!*

Equidem de eorum authoribus hæc habeo verissimè eloqui. Primùm dignissimos esse de quibus Osee vaticinium hoc accipiat. *Desiderabile argentum eorum urtica hæreditabit; ut, inquam, argentum illud ex legatis piis corrasum, sive domus & ædificia eo constructa, multiplici ruinâ opprimantur.* At leve illud: Dignissimi enim sunt ut hoc quoque ex Jobi historia c. 5. vaticinium de iis intelligatur, *Longè fient filii eius à salute, & conterentur*

568.
Quibus pa-
nis digna.

terentur in porta, & non erit qui eruat, cuius messem famelicus comedet, & ipsum rapiet armatus, & bibent sitientes divitias eius. Ubi impii divitis pœnam Eliphaz describit. Sed & hoc parum est. Quippe dignissimi sunt, de quibus ratum sit illud Siracida c. 18. *Cum morietur homo, hæreditabit serpentes, & bestias, & vermes.* Quod quidem promiscuè de omnibus, ad litteram, ut aiunt,) verum est: nam cum inhumatur homo, illico ex ejus carne, adipe, & phlegmate serpentes, seu dracones, & bestia, seu bufones, & vermes scarabæi, lumbrici, aliique horridi enascuntur: at ex sententiâ Lyrani mysticè sic accipe: cum homo avarus tria fortitus sit bona, animam corpus, ac fortunas, moriens animam relinquet serpentibus, id est, dæmonibus, corpus vermibus, fortunas bestiis, id est, hæredibus, qui bestiarum instar hæreditatem devorent ac conculcent.

PARS TERTIA.

Pœna in hæredes legatorum fraudatores.

569. *In hac vita.*

ET juvat ad aliorum exemplum ejusmodi pœnas in medium producere. Ita narrat in Purgatorio suo conjunctissimus mihi P. Judocus Andries tract. 3. Contigit Mediolani matrem-familias ægro filio pharmacum noctu apparare; Improvisus compareret genius, & cubile ægri trepidantis accedens, *Noli, inquit, metuere, domicilii huius nuper possessor fui, nunc adsum infestus, non tibi, sed filiis meis, ab nimis ingravis, illorum bonis nunc damnum illaturus. Qui porro immemores mei, si esse pergant, sinet eos Deus funditus destrui. Sed audi, quid & avunculo tuo factum. Ille mecum una reus est, ac pœnas subit. Jam decennium est, ait ægrotus, cum hic desin vivere, & quas non preces pro illo fundimus, & etiamnum affligitur? Jam dudum beandus erat, subjecit umbra, si filii ea curassent, qua parens in sui incolumitatem fieri iusserat. Hinc sæda tempestas illorum vastavit agros; non tuos, tamen si proximos, ut optime nosti. Sic evanuit.*

570. *Et in altera.*

Habes, mi Lector, hujusmodi nequam hæredum adhuc viventium pœnam: habe, & mortuorum. Petrus Damiani in ea, quam ad Dominicum, & alios Eremitas fratres, scripsit Epistola, hanc historiam hisce verbis commemorat. In Teutonicis partibus, Comes quidam dives, ac præpotens: sed quod in illo hominum genere prodigium est reperiri, bonæ opinionis,

& innocentis vitæ, prout humanum erat, de ejus existimatione judicium, ante decennium ferè defunctus est. Post cujus obitum quidam religiosus vir, per spiritum ad inferiora descendens præfatum, Comitum in supremo gradu cujusdam scalæ positum vidit: Aiebat namque, quia scala illa inter crepitantis & stridentis ulticis incendii flammam videbatur erecta, atque ad suscipiendos omnes, qui ex eadem Comitum genealogia descendebant, constituta. Erat autem tetrum chaos, immane barathrum, infinitè patens, atque in profunda demersum, unde scala producta surgebat. Hoc igitur ordine succedentium sibi series texebatur, ut cum quorum novus accederet, primum scalæ gradum teneret. Is autem qui illic reperiendus erat, aliique omnes, ad proximum sibi gradum in ima descenderent. Cumque alii atque alii ex eodem genere homines post obitum ad præfatum scalam per temporum intervalla confluerent, alii protinus cedenti, ineffabilis judicii necessitate ad inferiora migrabant. Planè dum vir, qui hæc contemplabatur, causam hujus horrendæ damnationis inquireret, & præsertim cur ille Comes sui temporis puniretur, qui tam iustè, tam decenter, tam honestè vixisset, audiit, quia propter quamdam prædii Ecclesiæ Metensis possessionem, quam B. Stephano, proavus eius abstulerat, cui videlicet iste iam dicimus hæreditate successisset, omnes isti non diverso supplicio deputati sunt, & sicut eos ad peccandum non dispar avaritiæ culpa coniunxit: ita nihilominus ad perferendas atrocis incendii pœnas commune supplicium copulavit. Hæc Petrus Damiani:

Et quidem talia (pergit Baronius ad annum Christi 1055.) quæ non solum ex gravissimis testibus conciliant sibi fidem, sed ex divinæ Scripturæ præscripto, ita prorsus rem se habere, necesse sit affirmare. Cum certum sit Apostolo prædicante Cor. 6. quod neque fures, neque rapaces, multo magis sacrilegi regnum Dei possident. Et ab eodem perscriptum sit Rom. 1. eadem pœna teneri facientes ac facientibus contentientes: dum quæ sciunt hæredes ab Ecclesiâ esse sublata à maioribus bona, malâ fide possident. ita Baronius, & rectè. Etenim Ecclesiarum prædia, fidelium legata sunt, ad Clericos ac pauperes alendos destinata, scilicet ut ex ea ope animis suis solatium pii manes capiant; ac proinde eorum usurpatio, legatorum superfluo est. Neque verò admodum interest, an debita Ecclesiis pauperibusque usurpes, an possessa rapias, cum eo ipso legata

legata sint, legatariorum, quo mors legantis intervenit: Ergo.

Discite justitiam heredes, non temere divos.

572.
Ergo imi-
tandus Al-
phonsus.

Imo imitami Alphonsum Castellatum, Petro quidem Castellano, Præsule Palentino natum, at postmodum Pontificiâ & Regiâ autoritate legitimi iure donatum. Hic à parente hæres ex asse scriptus non modò pia parentis legata non accecidit, aut suppressit, sed religioni duxit bona sibi relicta, quæ pauperum, vel ipsius Ecclesiæ, ac Christi patrimonium ducebat, possidere, ne parenti malè verteret. Propterea hæreditati renuntiavit, Præsentibus Patris successore Domino Gutierrez de la Queva, & Capitulo Palentino, eiusque renuntiationem admittentibus. Qui tamen cùm deinde Alphonsum per eam abdicationem ad incitas redactum intellexere, denuo hæreditatem illum adire voluerunt. Porro ad tumulum Alphonfi in templo Clarissarum Vallisoleti terræ mandati, toties quasi malleorum sonitus auditur, quoties aliquis ex eius familia brevi decessurus est. Quapropter Abbatissa eo primùm audito, etiam longè disitis admonet, ut se ritè comparent; ex quo intelligas Alphonsum mortis memoriâ, metuque sibi cavisse, & rectè bona illa expendisse.

§ 2.

Executores necesse est pias testatorum voluntates primo quoque tempore exequi.

PARS PRIMA.

Theologica Doctrina.

573.
Executio-
nis obliga-
gatio.

SI Theologos consulas, exploratum est primùm executoris esse defuncti legata testamento contenta solvere. Enimverò formula muneris illi commissi hoc indicat, cùm testator ita præscribere solitus sit: *Et ad ea perficienda, quæ hac meâ ultimâ voluntate continentur, designo in meos testamentarios N. N.* Porro etsi munus hoc naturâ suâ liberum sit, neque ad illud ut plurimum quisquam compelli possit, si quis tamen liberè admisit, vel difertè, vel tacitè, nequit illud renunciare, & ad exequendum compelli potest, ut patet ex iure, ac Jurisperitis, quos congerit Sanchez in Consiliis l. 4. c. 1. dub. 42. Id quod præsertim verum est, si eo quod sibi legatum est, frui velit: quippe quod admittere munus, cui onus annexum est, sit

& onus sibi imponere. Cùm autem admittit, conveniri potest à legatariis, ut legata solvat. Quam in rem, etsi non possit rem legatam capere legatario tradendam, invito & repugnante hærede, quem utique nequit de possessione suâ depellere, tamen hæredem in ius vocare debet, ut tradat, & nisi vocet, urgeatque renitentem, à lethiferâ culpâ non excusatur: si hæres propterea dumtaxat, legata, præsertim pia, solvere recuset.

Jam quod ad executionis tempus attinet, si quod à testatore præfixum est, constat servandum esse, sive longum, sive breve sit; id enim integrum illi æquè ac legare. Sed si nullum præfixum, ad legata quidem profana spatium annum, ad pia verò semestre iure civili concessum est: illudque metiendum à die ipso, quo testamentum insinatum coram iudice, & munus exequendi ritè admissum est. At illud iure, ut dixi, civili concessum, idque ne hæres, atque executor ad pœnam obligentur legibus sancitam. *Siquidem si res ad conscientia forum referatur, conveniunt omnes,* inquit Cardinalis de Lugo de testam. disp. 24. sect. 11. *illum terminum non ita assignari, ut auferatur obligatio conscientia, quæ aliàs est de lege natura implendi voluntatem testatoris. Et quidem quoad solvenda debita testatoris, ratio est clara: quia nec testator poterat dilationem concedere hæredi, cùm testator ipse statim teneretur solvere. quo ad alia verò legata, probatur etiam clarè, quia illa sunt verè debita legatariis, ergo sicut alia debita, sunt solvenda illis, quando commodè potest. Habet autem potissimè locum in Missis, & suffragiis offerendis pro animâ testatoris, quorum dilatio ipsi multum nocere potest.* Ita de Lugo.

Quamobrem Navarrus Summæ c. 25. n. 65. item Sanchez Consiliorum lib. 4. c. 1. Dub. 53. docent moram ac dilationem notabilem in hoc genere, noxæ lethali obnoxiam esse. Idque manifestè indicat Concilium Carthaginense. 4. dum ita rem definit. *Qui oblationes defunctorum, aut negant Ecclesiis, aut difficilè reddunt, tamquam egentium necatores excommunicentur.* Nemo autem excommunicari potest, nisi propter lethalem culpam, neque verò alioqui egentium interemptor nuncuparetur. Adde, Bonacina teste, casum esse in Dioecesi Mediolanensi reservatum, si quis ultra biennium legata pia non solverit.

574.
Tempus.

575.

Gravitas.

PARS SECUNDA.

Insectatio illius iniustitia.

576.
Ostenditur
generatim.

ATQUE nunc tempus est illum solutionis legatorum neglectum de more nostro insectandi. Quam causam eò propensius suscipio, quòd eadem operà contra infidos hæredes legatorum suppressores, aut arrofiores, quà contra socordes executores pugnaturus, atque ita defunctorum tutelam contra plurimos eorum hoc sæculo, ut & aliis superioribus, hostes, sim susceptorus. Uberem porò materiam mihi hac in causà suggerit Concilium Vafense. 4. Sic enim statuit: *Qui oblationes defunctorum retinent, & Ecclesiis tradere demorantur, ut infideles ab Ecclesiâ sunt abiiciendi, quia usque ad exinanitionem fidei pervenire certum est hanc pietatis divina exacerbationem: quia, & fideles de corpore recedentes votorum plenitudine, & pauperes consolatu alimonia, & necessariâ sustentatione fraudantur. Hi ergo tales, quasi egentium necatores, nec credentes iudicium Dei, habendi sunt.* Hæc Concilium. Ubi tres causas deprehendo gravitatis ejus flagitii, quod damnamus. Prima, quòd infideles habendi sint illius rei, nempe quia fidem de futuro Dei iudicio nullam animo insitam habere videantur. Altera ratio est, quòd ultimas testatorum voluntates violent. Tertia quòd egentibus necessaria subtrahant, atque adeò eorum sint interemptores. Id quod Concilium Agathense Canone. 4. & prius Carthaginense, ut vidimus, Canone 93. affirmat, & omnia pariter consentiunt his de causis Ecclesiâ exturbandos esse.

577.
Nominatim ex infidelitate.

Igitur quod attinet ad primam causam, principio observandum est ejusmodi infidelitatem non in errore, sed in factis, atque opere sitam esse. nec enim si quis voluntatem ultimam defuncti implere negligit, aut recusat, continuò divinis oraculis fidem non habet: verum ita se gerit atque si non haberet: ac nominatim oraculo instituendi aliquando iudicii, in quo utique crimen illud constat æternis pœnis esse damnandum. Sic ratiocinatur & Apostolus Gentium 1. Timoth. 5. ubi sic illum instruit. *Si quis autem suorum, maxime domesticorum, curam non habet, fidem negavit, & est infideli deterior.* Quis enim negavit fidem? nempe factò, quoniam sic agit quasi non credat Isaiæ Vati c. 58. sic præcipienti, *domesticos seminis tui non despexeris.* Quis est infideli deterior? non,

inquam, errore, sed iterum opere: quoniam infidelis quoque ex naturæ instinctu suorum domesticorum curam gerit: hic autem minimè. Neque ab hac dicendi formulâ multum abludit Salvianus Prefbyter, aut potius Episcopus Massiliensis, qui cùm libro 3. de gubernatione Dei, clarè demonstravit Christianos sui temporis non observare ea, quæ divinis oraculis nobis præcepta sunt, ita concludit initio l. 4. *Cùm, ut diximus, hominis Christiani fides sit, fideliter Christi mandata servare: fit absque dubio, ut nec fidem habeat, qui infidelis est, nec Christum credat, qui Christi mandata conculcat: ac per hoc totum in id revolvitur, ut qui Christiani hominis opus non agit, Christianus non esse videatur; Nomen enim sine actu atque officio suo nihil est.* Item lib. 4. ad Ecclesiam Catholicam postquam ad stipem suadendam hæc proposuit. *Si enim illi, Religiosi scilicet, ac pauperes, de tuo edent, tu satiaberis; si illi de tuo biberint, tu sitis tua æstum ardoremque restingues: te illorum vestitus vestiet, te illorum apricitas delectabit.* Non ergo vile ac despicibile putes, si substantiam tuam miseris atque egentibus derelinquas, Christum in illis facies hæredem. Tum post pauca ita pergit: *sed hæc tu, ut reor, frivola esse iudicas, & quasi somnia quadam ac deliramenta contemnis, non enim credis Christum vera dixisse, & res probabat nequaquam te ei credere: nam qui mandata eius nec in postremis facis, aut nulla esse æstimas, aut falsa esse condemnas.* ita Salvianus.

578.
Multiplici.

Rectè igitur Patres Concilii Vafensis infideles esse pronuntiant executores, hæredesque, qui contra Numinis de alienâ re minimè retinenda edictum legata pia solvere cunctantur, quia sic agunt, quasi edictum illud à Numine latum non esset, nec de illius violatione Judici ratio esset aliquando reddenda. Scio equidem infidelitatem ejusmodi omnibus noxis implicitam esse: sed & illud scio vix esse noxam huic noxæ, quam in sectamur, in eo genere parem. Ut enim multiplex virtus, ac præceptum eâ violatur, ita multiplex infidelitas continetur. Enimverò violatur caritas in proximum naturalis ordinis ac supernaturalis. Violatur item misericordia in ærumnosissimos: Violatur pietas in parentes, cùm hæredes ex natis ac consanguineis esse soliti sint, & executores ex cognatis. Violatur insuper Justitia, ut ex dictis patet, & ex dicendis patebit. Præterea violatur religio, cùm vel Ecclesia, vel Religiosi, ac pauperes legatis sacrilegè fraudentur. Quod si infidelis, & hæreticus

revera est, qui pertinaciter vel unicum ruetur errorem, vide quàm detestanda sit illa tam multiplex infidelitas.

579.
Et mali-
tiosissima.

Sed & alia sunt, quæ illam aggravent. Cætera enim peccata ex animi perturbati impetu ferè admittuntur, & ea brevi pœnitentia subsequitur. Sic enim libido, vindicta, ebrietas, & alia gravia ejusmodi flagitia erumpunt potiùs ex animo, quàm cudantur, & vix commissa pudor & metantæa excipit. At subreptio ac suppressio legatorum piorum lentè parturiuntur, fraudibus occultantur, perjuriis confirmantur, atque ut deessent alia, avaritia ipsa vinculum est, quo animus indivulsè pecuniis, præsertim injustè partis, adhæret. Unde verissimum extat illud Salomonis effatum Proverb. 11. *Justitia rectorum liberabit eos, & in infidiis suis capientur iniqui*: sive ut hoc posterius vertunt Aquila, Symmachus, & Theodorion, *in iniustitiâ, iniuste agentes capientur*. Quare cum eò minus Judicii divini metus ac fides sese prodant, quò deliberatius est peccatum, ac pertinacius, hæredes illi legatorum piorum suppressores, potiùs jure quàm alii improbi, infideles vocari queunt. Neque admodum impar ratio est negligentium executorum, quia & neglectus ipse morâ ac lentitudine suâ inopes fidei, ac vacuos metu vindictæ iniquis paratæ, eos demonstrat.

580.
Nomina-
sim sita in
negatione
Purgatorii.

Denique nominatim hos deficit fides Purgatorii. Quis enim amantissimos vel natos, vel cognatos, aut familiares existimet credere, esse aliqua, quibus animæ parentum ac cognatorum urantur, incendia, quando intelligit paucillum nummorum, quod illis extinguendis sibi reservarant, à natis, vel cognatis supprimi, surripi, arrodì, differri, & intolerabilem Purgatorii moram minimo vel hæredum vel executorum incommodo postponi? Nam si intolerabilem credis, mi homo, ergo crudelissimus & impiissimus sis, oportet, qui cum eam amoliri posses, & facillè, & brevi, stipem, preces, & sacrificia procurando, omnia illa negligis aequè, ac si velles patrem, matrem, amicos perdiu torqueri. Si non credis, ergo infidelis esse convinceris, & quidem, ut loquitur Concilium, *usque ad exinanitionem fidei*.

581.
Ex frau-
datione ul-
timatorum
voluntati-
um.

Atque hæc de primâ ratione hujus Concilii cur Ecclesia exterminandos pronuntiet iniquos piarum voluntatum executores. Altera est, quòd pios manes *votorum suorum*, ut loquitur, *plenitudine fraudent*. Quæ sunt enim vota, quòd consilium constituentis executores piorum legatorum? nimirum ut cum testator ab obitu velut

pupillus futurus sit, impotensque ea, quæ in solatium animæ suæ seposuit, tuendi, atque administrandi, executor personæ ac bonorum illius curam, tutoris instar, suscipiat, geratque, atque adeo, purgandæ animæ sit instar patris. Itaque pia legata, quæ animarum bona ac fortunæ sunt, & tamquam alterius vitæ patrimonium, ritè fideliterque administrare, & in usus à testatore statutos impendere, primo quoque tempore debet, & commodis earum servire. Neque igitur potest ea hæredibus, aut debitoribus remittere, neque quidquam ex eis donare, nisi in pauperum, aut pios alios usus. Et si in administratione, atque executione sibi præscriptâ graviter peccet, vel negligentia, vel iniquitate, non quidem ad compensationem damni obligatur, ut tutores mortalium, cum damnum animæ pupillæ sit alterius & altioris ordinis: sed ad pœnam immensam, atque ut minimum parem pœnæ, quam illius vitio anima pupilla sustinet: ac propterea cogitur, ut alii tutores, muneris sui rationem, non quidem humano, sed divino Judici, accuratissimè reddere.

Si igitur ad menstruum, ad semestre, ad annum spatium curam & administrationem tuam neglexeris, ô executor, vide quàm infideliter votis testatoris responderis, quàm iniquè cum animâ pupillâ egeris (quippe cum illi damnum ingens pepere- ris divitiarum, ac gloriæ cælestis) quam denique rationem muneris tui supremo illi Judici sis redditurus. Expectabat quidem testator in te amicum, & fidelem, & navum; propterea ex multis virum alterumque elegerat: tu causam amici maximam hostiliter neglexisti: Expectabat in te anima pupilla tutorem similem patri, tu illius bona ac patrimonium perire illi crudeliter permisisisti. Expectabat Judex ut muneris tuo tam gravi diligenter satisfaceres. Tu cum damno alterius gravissimo moras ex desidia, ex respectu gratiæ humanæ, ex injustis hæredum postulatis traxisti: Quid habes his respondere? iam nunc cogita.

Etenim misellæ illæ pupillæ clamant ad Deum, & Siracide teste c. 35. *Non despicies preces pupilli, & viduam, si effundat loquelam gemitus, nonne lacryma vidua (adde, & pupilli) ad maxillam descendunt, & exclamatio eius super, id est, contra deducen- tem eas: à maxilla enim ascendunt usque ad cælum: ubi, Pineda authore in c. 4. Eccles. instar vaporum, qui è terra excitati sunt, concreescere videntur in nubes, & pluviæ; & Dominus exauditor non deletabitur in illis, id est cum illi vehementer displaceat vidua ac pupilli oppressio, ex illorum lacrymis plu-*

pluvia confertam supplicis, ac tonitruis, & fulminibus gravem creabit, quam in impios, & oppressores pupillarum, ac viduarum ei aculetur.

584. *Neque est cur moram speres; nam de-
Ex brevi in precatio pauperis ex ore usque ad aures eius
damnum perveniet, & iudicium festinatio adveniet
executo- illi, Eccles. c. 21. Quem locum Syrus ex-
rum exan- ponit eleganter hisce verbis. Oratio pau-
dientur. peris tanquam ex ore suo ad aurem suam,
& ante iudicem seculorum ascendit: quasi
dicat, inquit Cornelius, os pauperis est os
Dei, & vicissim auris Dei est auris paupe-
ris; quam facile ergo sermo pauperis ad
ejusdem aures pervenit, tam facile quoque
& citò ad Dei aures; usque eò, ut etiam
prius, quam preces fundantur Psalmistà te-
ste Pl. 9. Desiderium pauperum exaudiat
Dominus. Ergo cavete hæredes, cavete
executores, seu testamentarii, seu legitimi,
seu Dativi, ne quam fraudem, aut gravem
negligentiam in piarum voluntatum inter-
pretatione, aut executione admittatis; Ca-
vete ne quos defunctorum tutores, atque
alteros patres esse decet, contingat esse
animarum oppressores; quod crimen me-
ritò inter ea, quæ in cælum clamare dicun-
tur, & vindictam extorquere, accensetur,
ut cum ex dictis, tum ex dicendis est intel-
ligere.*

585. *Sed prius venio ad tertiam Concilii Va-
Ex perem- sensis rationem, cur eosdem fraudatores
ptione pau- anathemate feriendos arbitretur, nempe
perum. quod egentium sint interemptores. Cujus
pronuntiati causam reddit, quia illos frau-
dant necessariâ sustentatione: Id quod Si-
racides c. 34. prius expresserat hisce verbis;
Panis egentium vita pauperum est, qui de-
fraudat illum, homo sanguinis est: quasi
sic argumentetur. panis pauperum, est eo-
rum vita, hæc enim pane sustentatur: igitur
qui illos pane privat, privat & vitâ. Id quod
aliàs c. 4. insinuarat. Fili inquit, elemosy-
nam pauperis ne defraudes: ubi græcè pro
elemosynâ, vita ponitur hunc in modum,
vitam mendici ne prives, id est, ne illum
privas vitâ, scilicet necessaria vitæ subtra-
hendo. Quod quidem tripliciter evenire
potest, primò si eum in gravi necessitate
vel extremâ, dum commodè potes, non
pascas: Ut enim Jus Canonicum Dist. 88.
Canone. Pasce fame morientem, si non pa-
visi, occidisti, nempe quoniam qui cum
commodè potest, mortem alterius non im-
pedit, is ejus causâ est; Posterior ratio ne-
candi deterior est, cum non modò ex cari-
tate, sed ex iustitiâ obligatus, egentes
pascere negligis, quod scelus Executorum
est, legata in pauperes solvere cunctan-
tium. Tertia deterrima est, cum in tuos, vel*

alienos usus convertis, quæ debentur ad
vitam egentium sustentandam, quod ma-
ximè est infidelium hæredum. Igitur utri-
que pauperum interemptores jure nuncu-
pantur.

Est autem hæc horum à vulgo avatorum
differentia, quòd avari inopes interimunt
sua retinendo, dum essent largienda; no-
stri autem homicidæ, aliena vel furando,
vel non reddendo: avari etiam solâ paupe-
rum cæde contenti sunt, nostri autem ho-
micidæ simul cum illis defunctos confi-
ciunt, dum vitam cælestem vivere, vel le-
gatorum suppressione, vel solutionis dila-
tatione prohibent, intereaque detinent tor-
mentis morte multiplici acerbioribus im-
mersos. Quare cum defuncti testatores
consanguinei hæredum, atque ut pluri-
mum parentes sint, hi perfidi hæredes re-
vera parricidæ sunt; cum etiam execu-
tores, tutorum ac patrum loco esse debeant
piis manibus, certè qui ex iis sunt, infide-
les, etiam parricidæ debent appellari. Cum
denique qui pauperes necant, Christum,
qui per fidem, spem, charitatem, Eucha-
ristiam in iis vivit, necesse sit, ut unâ peri-
mant: consequens est, ut homicidæ illi no-
stri bis Christum enecent; nimirum &
quâ vivit in hujus vitæ pauperibus, & quâ
longè excellentiorem vitam in piis mani-
bus ducit, atque adeò hæc etiam ratione
bis sint parricidæ, & bis Deicidæ. O in-
fandam sacrilegii atrocitatem?

Et dubitabimus, quin Christus tantâ la-
cessitus injuriâ vehementissimè in ejusmo-
di homicidas accendatur? Ambigemus,
num animâ, num pauperes mortales, si
contra illos numinis iustitiam implorent,
sint exaudiendi. Christum audi: Deus au-
fidos.
tem non faciet vindictam electorum suorum
clamantium ad se die ac nocte; & patien-
tiam habebit in illis: dico vobis, quia citò
faciet vindictam. Ita Veritas Lucæ 18. Cui
consonant illa Siracidæ 35. Dominus non
elongabit se, sed indicabit in istos, & faciet
iudicium, & fortissimus non habebit in illis
patientiam. Atqui è Purgatorio clamare
animas testatur S. Vincentius Ferrerius
Serm. 2. in die Animarum hisce verbis:
Quando sunt negligentes, scilicet hæredes,
atque executores, nec curant adimplere,
anima petunt à Deo iustitiam contra illos.
Idèd caveant manumissores, & hæredes,
quia Deus faciet illis iustitiam, qui sunt in
maiori penâ, quàm se in corpore, & ani-
mâ hic comburentur, quia ille ignis est ma-
ioris astringitatis. De hoc dicit Scriptura,
numquid Deus faciet vindictam electorum
suorum clamantium ad se. Sic ipse. Verùm
si eos silere ponas, si veniam hæredibus,
atque

586.
Illorum dis-
ferentia ab
avaris.

587.
Mina sup-
pliciorum
in hæredes
& execu-
tores per-
fidos.

atque executoribus rogare, *Sanguis fratris tui Abel clamabis ad Deum de terrâ*, & de cavernis subterraneis, quò tua crudelitas pervenit. Quid tum? Nempe graviter timendum, *quia indicabit Dominus causam eius, & configet eos, qui confixerunt animam eius*. Eccles. 22. quasi dicat causam ipsam, atque injuriam sat per sese ad accendendum iracundiâ Numen eloquentem fore: usque eò, ut quemadmodum & pauperem hac in vitâ, fame, siti, ærumnis confecerunt, & doloris atque angoris aculeo confixerunt, & pariter animam testatoris in Purgatorio jacentis; sic & ipsi configantur, & doloribus angoribusque cuncti æternum pereant. O infidi Hæredes! ò executores impii! ò per quidquid est vobiscarum, hæc animis vestris reputate.

588. *Confirmata à Carthusiano.* Sanè ita se habere divinitus cognovit sanctissimus æquè ac doctissimus Dionysius Carthusianus. Is enim Epistolâ quadam ad aliquem Theologiæ Doctorem Coloniensis Academiæ, quem Magister Joannes de Lovanio, & ipse Doctor S. Theologiæ, sui testamenti constituerat executorem: postquam suam cruciatuum ejusdem Joannis in Purgatorio carcere visionem memoravit, his verbis rem nostram prosequitur. Porro anno tertio, nempe ab obitu illius, inter nocturnas vigiliis defunctorum plus solito aliquid vidi, quod rerum necessitas me aperire compellit. Accensis quippe supra ejus sepulchrum candelis, cum Fratres inciperent miserere mei Deus, cecidit super me mentis excessus: adeò ut nec oculos aperire, nec super pedes stare possem: habui verò hinc non imaginariam, ut ante, sed visionem merè intellectualem, in qua mihi Deus Maximus ostendit indigno, quæ nec valeo, nec etiam scribere præsumo. Vidi nempe quàm inscrutabilia sunt judicia Dei, & quàm investigabiles viæ ejus, & de futura hujus Magistri salvatione, Deo revelante cognovi, quàm esset pium pro hujus animâ Dominum deprecari, & quàm impiè, infideliter, & damnabiliter ejus agerent executores testamenti, qui congestam ejus pecuniam, nequaquam in animæ ejus expendant adminiculum. sic ipse. Audi & observa, mi Lector, notitiam illam non nisi supernaturalem esse potuisse, quippe à solo Deo, atque adeò esse certissimam: ac proinde contemplate, & vide quid similibus executoribus sit formidandum. Quare sic postea pergit Carthusianus. Te igitur, Reverende Magister, qui inter executores hujus viri præcipuus electus es, oro atque obtestor, per eam fidem, quam hic in te esse arbitrabatur, ut omni repulsâ dilatione

ultimam testatoris impleas voluntatem, ne in te ira Dei defæviat. Vincit, fateor, affectionem ratio, & veritate neminem palpante durius scribo, quàm volebam: Verum etiam me tacente, tu ipse nosti, quàm sit impium, & periculosum vota negligere testatoris. Hactenus Dionysius apud Bzovium anno 1471. N. 31.

P A R S T E R T I A.

Exemplis Dicta confirmantur.

VISNE huc usquè dicta de more exemplis comprobari? Eia gradatim procedamus. Refert Gregorius Turonensis de gloriâ Martyrum c. 31. quemdam febri quartanâ integrum annum fuisse exeruciatum, quòd supremam ac piam alterius voluntatem explorare neglexisset. Sed id leve. Cùm Neapoli ageret Angelicus Doctor: Romanus ex eodem S. Dominici ordine vir religiosissimus, idemque Doctor, videndum illi se exhibens, asseruit sese purgantibus flammis quindecim dierum spatio conflagrasse, quòd alicujus testamentum sibi ab Antistite Parisiensi commendatum, cuius curam susceperat, exequi cunctatus fuisset. Vide vitam ejusdem Angelici Doctoris. An leve tibi videtur hoc supplicium, quod tamen morte gravius, quinies ac decies cum acerbissimo cruciatu repetitâ.

Audi quod sequitur. Receperat quispiam se nummorum numerum aliquem in pauperes dispartiturum amici nomine, qui supremis tabulis ita statuerat. At moras in dies trahendo neglexerat. Octiduo elapso sistit se illi defunctus, sicque affatur: *Siccine perfide, meo sanguine pasceris?* (audite crimen vestrum, eiusque appellationem, ò executores defides) *Christique membra elemosinâ privas, quæ me ignibus exemisset? pro Dei tribunali de iniuriâ questus sum.* Ita ipse. Et vos ergo hanc querimoniam discite, & unâ iustam illius exauditionem. nam postero die negligens ille præcipiti correptus malo post formidolosam cum morte luctam, vitam abruptit. Quo exitu, fælicine, an infælici, vos cum tremore apud vos reputate.

Necdum timetis? & hoc audite. Moriens Romaricus Caroli Magni miles equum suum vendi iussit, eiusque pretium partim egentibus in stipem, partim Sacerdotibus in Missas, animæ suæ subsidio distribui. Qui rem susceperat, equi pretium abligurivit. Trigesimo post die adest illi Romaricus vitâ functus, & graviter queritur subreptum equi pretium, neglectamque sti-

589.
Exempla.590.
Alterum.591.
Tertium.

que stipem, devoratum Sacerdotum stipendium, ac fructus Missarum. Enimvero per eam jacturam, crimenque executoris, terdenis diebus sibi in lustrali ergastulo commorandum fuisse. Tum diserte propterea, inquit, crastino ad orcum raperis, & evanuit. At non in vanum abierit mina. Nam die postero cum perfidus ille sodalibus visum minasque memorat, ecce in aere rugitus leonum, ulularum luporum ac urforum, aliarumque bestiarum horribiles audiri clamores; ille in auras abripi, ex eorumque eripi conspectu, tali spectaculo nimium quantum stupentium paventiumque. Receptis animis hominem conquirunt diversi in diversa partiti. Et duodecimo post die contritum ejus cadaver, lacerumque in monte Regni Navaræ quatuor dierum itinere à loco raptus diffuso comperiunt. Vide Vincentium Belvacensem, Speculi Histor. l. 24. c. 8. & vos tandem perfidi hæredes, executoresque,

Discite justitiam, ac miseros non temere manes.

APPENDIX.

De solvendis testatorum nominibus.

592.
An mora solvendi debita per se retardet mortuum.

NON importunè hinc queri potest, qua ratione defunctis noceat, qui testatorum debita solvere cunctatur. Angelus, quidem verbo executor. N. 31. post Richardum, vult moram solutionis debitorum per se remorari animas in Purgatorio, etsi nolit illic tamdiu hære, quamdiu ea non dissolvuntur: sed parum consequenter philosophatur; nam si negligentia solutionis per se illas retardat, causam retardandi manente, non erit, cur expediantur, cum usque ad novissimum quadrantem justitiæ divinæ satis illic faciendum sit. Dicendum itaque cum Dominico Soto, Navarro, Sanchez in Consiliis: negligentiam illam vel executoris, vel hæredis, testatori vitæ functo per se non obesse, quod alienum peccatum illi obesse nequeat, per accidens tamen exploratum est, esse vehementer damnosam, propterea quod per ejusmodi negligentiam retardetur eleëmofyna, preces, sacrificia, quæ si fierent, vel testatorem pœnis lustralibus omnino liberarent, vel eas mitigarent. Neque obicias lib. 6. Revel. S. Birgitæ cap. 66. affirmari animam tamdiu cruciari, donec restituatur, quod injustè ablatum est. nec enim id ita intelligendum, quasi liberatio animæ per se pendeat à restitutione; nec concedenda illa sit, nisi restituta sint, quæ injustè sunt ablata; sic enim testator puni-

retur supra condignum, si rem minutam non restituisset, neque alius umquam restitueret, & præter omne jus, quia jam impotens est restituendi. Quare id ita dicitur, quod dum fit restitutio, accedant pia vota, precesque in testatoris gratiam, quibus demum liberatur, vel etiam quod restitutio ipsa ex christianâ caritate profecta, ac proinde pollens vi satisfaciendi, defuncto piè applicetur, eumque pœnis eximat. atque hæc ex communi sententiâ.

Libet tamen Lugonis nostri ingeniosam pariter ac raram hujus quæstionis enodationem ipsius verbis attexere, sic igitur ipse de pœnit. Disp. 27. sec. 3. n. 32. proposito communi sensu differit. Adhuc tamen in gratiam communis sententiæ, & propter revelationes illas, & communem fidelium sensum addere possumus dupliciter posse restitutionem illam prodesse animæ defuncti ad sui liberationem. Primo, quia sæpe Deus, quamdiu non fit restitutio, non vult exaudire preces, & orationes, quæ nomine Ecclesiæ, vel etiam à privatis pro illâ animâ offeruntur: congruum enim est, ut ille solvat pœnam, dum alii ejus causâ patiuntur. Quare licet soluta totâ pœnâ liberandus sit, & licet suffragia, & sacrificia profint illi, quoad fructum satisfactionis, interim tamen caret toto fructu impetrationis, quem habere posset; & hac de causâ petunt ab hærede restitutionem fieri debitorum. Secundo, addere possumus pœnam ipsam ob dilatam restitutionem, augeri posse quoad durationem vel intensiorem. quod quidem in humanâ republicâ fieri prudenter videmus, ut qui alium injustè læsit, gravius puniatur, dum qui læsus est, non condonat, vel sibi satisfactum esse profiteretur; mitius verò illo condonante, vel satisfactione ei oblata: pœna enim etiam ad hunc finem ordinatur, ut pars læsa ob injuriam acceptam, vindictam aliquam ab injusto lædente accipiat. Non est ergo contra, sed juxta æquitatem judicii, si dicamus idem delictum parte non satisfactâ, vel condonante, graviores pœnas sibi taxare de condigno, quàm satisfactâ, vel condonante parte. Potest ergo contingere, ut ob defectum solutionis differatur pœna defuncti, quia quamdiu pars læsa non condonat, vel ei non satisfit, pœna delicti præteriti gravior & diuturnior esse debet, ideoque defuncti non solum restitutionem à filiis vel hæredibus fieri petunt, sed aliquando etiam à personis offensis veniam & remissionem petiisse leguntur, eaque obtentâ gratias egisse, quasi ob impedimentum

593.
Sententiâ Lugonis.

mentum ablatum suæ liberationis. Ita Lugo.

594. *Refellitur.* Cujus, nisi fallor, prior ratio infringi forsitan potest. nam si nulla fuerit testatoris negligentia, nullâ quoque ipsius, sed hæredum culpâ causâque creditores patiuntur. Sin autem aliqua fuerit, ea certe non est causa, cur post mortem testatoris creditores patiantur: sed hæredes, aut executores, quibus testator restitutionem commisit. Igitur punitâ illâ testatoris negligentia (sive fiat restitutio, sive non) nihil ad testatorem. Quare igitur impetrationis fructu privaretur? cum hæc privatio nova sit pœna. Posterior verò Lugonis ratio sic refellitur: nemo creditorum tam crudelis est, ut culpam, si qua testatoris fuerit in morâ solvendi, velit penâ ignis præsertim Purgatorii expiari, nemo qui eam pœnam aut etiam culpam non libenter condonet; ergo contra Lugonem pœnâ negligentia solvendi à testatore defuncto jam persolutâ, nihil castigandum restabit, cum sit à parte læsâ condonatum. Deinde nihil offit, quòd Judex humanus gravio-rem pœnam reo imponat, si parti non satisfiat, aut hæc non ignoscat: quia ille pacem publicam spectat, quæ nisi eo pacto, facile stare non potest. Judex autem divinus vindictam exigit quæ solius culpæ est: hæc igitur cum nulla sit in proposito præter solvendi negligentiam, negligentia sola ple-ctenda est.

§ 3.

Graviter obstringuntur Sacerdotes ad faciendâ pro Defunctis Sacrificia, ac preces, accepto in eum finem stipendio.

PARS PRIMA.

Doctrina Theologica.

595. *Obligantur ad Missam accepto stipendio.* **D**UPLEX stipendium distingui potest. prius, quod vocant manuale, estque illud, quod impræsentiarum in manus Sacerdotis, alteriusve ejus nomine accipientis traditur, utique ad expensas, & sustentationem sacrificaturi necessarium. Posteriorius, quod fundatione, legato, alioque titulo constituitur. Utriusque verò acceptio Sacerdotem ad sacrificandum obligat. Init enim cum eo, qui stipendium tradit, contractum onerosum, quo se ipse ad sacrificium ejus causâ bonoque patrandum obstringit, & graviter quidem, quia in re

gravi, cujus quippe executio multum proficit, & ommissio graviter noceat. Ex quo etiam efficitur, ut si Missam omnino negligat, ad restitutionem stipendii obligetur, cum eâ tantummodo lege tradatur, ut Missa patretur. Quare quod spectat ad eos, qui perpetua Missarum onera suscipere, ut Ecclesiarum, aut sæcularium aut Religiosarum alumnis, non modò privati inter eos lethaliter peccant, si Missas sibi præscriptas ad mentem intentionemque legantium non faciant, sed etiam Præsides ipsi, si pro muneris sui ratione non curent eas fieri, & utrique ad restitutionem obligantur. Quæ omnia, ut patet, maximè valent in causâ piorum manuum, quia Missæ iis debita, & vehementer prodesse, & earum neglectus vehementer obesse potest.

Et eodem modo pro portione de sacrificandi morâ philosophandum est, de qua hæc habet ex receptâ Theologorum sententia, eos qui ex stipendio obligantur ad sacrificium defunctorum solatio faciendum, lethalem culpam admittere, si notabili temporis intervallo illud differant, quoniam ea dilatio in grave earum damnum vergit: cum tanti sit vel ad horam igne purgante peruri, quo tamen Missa, vel omninò, vel ex parte eximeret. Deinde etsi in varias opiniones distrahan- tur Theologi, dum agitur de eo tempore definiendo, quo mora gravis, ac proinde lethalis habeatur: tamen ipsa tormentorum atrocitas satis demonstrat, nequaquam esse audiendos hac in parte, qui quinquaginta, aut sexaginta dierum spatium ad moræ diuturnitatem requirunt. Deinde non patitur eadem atrocitas tolerabilem videri eam fraudem Sacerdotum, qui rogati, an integrum iis sit istomet die pro defuncto sacrificare, falsò affirmant, & sacrificium in aliud nescio quod tempus differunt, quod sanè etsi per se breve, vix tamen, aut ne vix quidem breve censeretur, nisi imbecillitatis humanæ, mortisque æternæ ratio habenda esset. Id tantum à peritis peto, cum neglectus alicujus culpa crescat pro rei neglectæ gravitate, damnoque ex neglectu consequente, hic autem, & de afferendis è carcere lustrali animis, celo- que invehendis agatur, & de summo cruciatuum vitando, an æquum sit hac in causâ laxioris esse sententiæ?

Cæterum hæc redarguuntur antiquæ illæ Missæ multarum facierum, ut Petrus Can- *596. Et brevi quidem faciendum.*
tor, Parisiensis Doctor abhinc annos pene *597. Hinc argue Missas plurimum facierum.*
quingentos nuncupat, in libro quem *ver-*
rum facie-
rum.
bium abbreviatum inscribit. Quibus in Missis plures ac diversi introitus recitabantur,

bantur, ideoque ipsæ multiplicis faciei dictæ. Porrò multiplici-
tatis causa non alia erat, quam Sacerdotum cupiditas, nempe ut cum post introitum populus dona Sacerdoti facienti offerat, toties offerret, quoties introitus esset repetitus. Quem morem rectè ipse carpit, cum eo pacto Missa pluribus applicata: iis nempe, qui dona conferebant, & ipsi minus fructus ex eâ singuli perciperent, & defuncti, quorum gratiâ dona conferebantur.

598. Ex quo etiam consequitur perperam eos sentire, qui asserunt Missam unam, cum pretii sit immensum, tantumdem prodesse singulis, sive unica pro multis fiat, sive pro uno, aut pauculis. Et verò fructus Missæ, qualecumque sit pretium ejus intrinsicum, ex Dei decreto, ac Christi voluntate finitus est, tam intensivè, ut aiunt, quam extensivè. & qualis qualis esse dicitur; certè falluntur, fraudanturque, qui stipendium sufficiens pro Missâ unâ faciendâ tribuunt, si eadem pluribus applicetur. Quippe quòd integrum Missæ fructum, qui iis obtingere ex eâ potest, jure ac certò expectent: & tu avare Sacerdos, tantum illis applices eum fructum, qui cum probabiliter tantum sit integer, probabiliter etiam talis non est. Deinde cum stipendium non pro fructus applicatione datur (alioqui enim Simonia interveniret) sed pro sustentatione, & ponamus stipendium justum esse, atque ut tale admiseris, quo, quæso, titulo accipies secundum, maxime cum nec daretur, si te alteri obligatum innotuisset, nec dari possit, nisi pro sustentatione? Præterea ex eâ sententiâ conficitur, Sacerdotem æquè posse pro unico sacrificio stipendia decies mille accipere, atque unicum, & æquè omnibus, atque uni facturum satis: atque ita si neglectis totâ vitâ Missis, ad quas obligatus erat, stipendio, vel beneficio, vel legato, unicam sub vitæ finem faciat, omni obligatione liberandum, si quidem à principio communiter pro defunctis facere justus erat. Et causa est, quòd unica pro defunctis æquè valitura est, in eâ sententiâ, atque decies mille, quas totâ vitâ fecisset. Quæ omnia cum à fidelium sensu sint alienissima, hujusmodi sententiam scilicet condemnant, & omnino condemnandam demonstrant.

599. Quare meritò Urbanus VIII. Pontifex Max. ejus usum omnino interdixit, etiam sub judicii divini conminatione. Verba ipsa recito: *Sacra Congregatio sub attestazione divini iudicii mandat, ac præcipit, ut absolutè tot Missa celebrentur, quot ad rationem attributa elemosyna præscripta*

fuerint: ita ut alioquin ii, ad quos pertinet, suæ obligationi non satisfaciant; quin imò graviter peccent, & ad restitutionem teneantur. Id verò ut deinceps observetur exactiùs, Sacra Congregatio eadem auctoritate revocat privilegia, & indulta omnia, quibusvis personis, Ecclesiis ac locis piis, tam secularibus, quàm Regularibus, cuiuscumque Ordinis, Congregationis, & Instituti, quancumque ob causam concessa, quibus indulgetur, ut certarum Missarum, vel anniversariorum celebratione, aut aliquibus collectis, seu orationibus plurimum Missarum oneribus in futurum suscipiendis satisfiat. Hoc est sacre Congregationis Decretum, de cuius virtute obligandi, ne dubites, noveris ab Urbano VIII. Pontifice approbatum, atque adeo non tam Congregationis, quam Pontificis dici debere; præsertim eum Alexander VII. eandem confirmavit 25. Januarii 1659.

PARS SECUNDA.

Pana illius sacrilegii.

ATQUE hinc quam spatiosus sese offert campus ad sacrilegam illam, vel negligentiam, vel rapinam digno vituperio insectandam? sed sacris capitibus parcendum, quæ revereri jubet ipse eorum Judex. Verumtamen non raris sacrilegorum supplicii illorum ejusmodi rapinas ipse ultus est: Quot enim Sacerdotes, quot Canonici, quot Ecclesiastici, quibus nihil aliud incumbere videtur, quam ut Fundatorum bona luxui & luxuriæ impendant, infeliciter perière? memini me legè apud Carthusianum l. 4. de noviss. quempiam Religiosum Anglum mente ad purgantia loca raptum, cum miraretur vix se in illis Sacerdotes ullos animadvertere, didicisse ab Angelo paucos omninò ex Sacerdotibus purgandos, plurimos autem æternum damnandos. Cur? quia nempe Sacerdotum crimina vix mediocria esse solent. Sed hoc ipsum curiam? quia, inquam, pauperum ac defunctorum fraudatores sunt, qui inter eos criminosi: hæc autem fraus vindictam extorquet è cælo, quippe misericordiæ indigna, quæ crudelitatis sit plena. Quo fit, ut post continuatas ejusmodi fraudes, sinantur à Deo in novas ac novas noxas abire præcipientes, nec metu novissimorum tangi se sinant, & post porcina vitam juxta templa & aras peractam, porcina morte defungantur. quod indicavit Angelus ille, dum tantæ cladis causam assignavit poenitudinis in morte defectum. Scio Canonicos multos, Sacerdotum plurimos

600.
Cur multi
Sacerdotes
damnen-
tur.

rimos, probitate vitæ, exemploque præstabiles ubique reperiri, non his hæc propono, nisi ut vivendi cursum, quem inveter, constanter teneant: sed qui alii sunt, aut esse metuunt, audiant Cantipratanum.

601. „ Ego, inquit, in quadam civitate Episcopi-
 „ *Ami-* „ pali annis undecim adolevi, ubi sexaginta
 „ *quorum* „ duo Canonici sub præbendis pinguis-
 „ *Canon-* „ ducentarum fere librarum Parisiensium
 „ *corum* „ (grandis tunc pecunia, nunc duo millia
 „ *miseræ* „ florenorum æquat) in matrice Ecclesia ser-
 „ *mortes.* „ viebant. Vide ergo qualem vindictam
 „ Dei in ipsos vidi turpissimos detentores.
 „ mihi testis & Judex sit Sancta Trinitas,
 „ unus Deus, quod paucos eorum vidi com-
 „ muni morte defungi, sed subito omnes, &
 „ reprobè mori. Ita quod quidam eorum
 „ audito, quod unus sociorum in nocte sa-
 „ nus, manè mortuus inventus esset, com-
 „ plosis manibus dixit, quid vultis? secun-
 „ dum usum & consuetudinem Ecclesie
 „ mortuus est, ut videris. Vidi ego ipse in
 „ eadem Ecclesia infra paucos annos qua-
 „ tuor Archidiaconos sic defungi. Vide Le-
 „ stor, mirare miraculum; Primus eorum de
 „ equo phalerato, & grandi cecidit, fractis-
 „ que cervicibus expiravit. Secundus manè
 „ in cathedra sedens mortuus est repertus.
 „ Tertius in choro stans, cum ad Missam
 „ elevatio corporis Christi fieret, cecidit re-
 „ supinus, & subtrahere loquelam cum sensu,
 „ quasi brutum animal die tertia sine Sacra-
 „ mentis Ecclesiasticis est defunctus. Quar-
 „ tus confessionem peccatorum, & sacra-
 „ menta recusans mortuus est; & extra cœ-
 „ meterium sepultus.

602. „ Hactenus Cantipratanus, qui dum hos
 „ *Ratio ad-* „ infelicissimos casus plurimum simul bene-
 „ *ditur.* „ ficiorum occupationi assignat, à nobis fa-
 „ cit. Nam ea idè prohibita est, quòd Fun-
 „ dadores defunctos sperato precum plu-
 „ rimum subsidio privet, Deumque cultu. Sed
 „ licet hujusmodi Acanonici Canonici eo vi-
 „ tio detentionis minimè laborent, non ægrè
 „ intelligitur, quemadmodum pios manes
 „ expectatâ stipe defraudent, tum quia id,
 „ quod honestæ sustentationi superesset,
 „ non pauperibus, quibus debent, imper-
 „ tiuntur, ac proinde defunctos subsidio in-
 „ de proventuro spoliant, sed effundunt in
 „ convivia, & superfluas noxiasque volup-
 „ tates: tum quia preces Ecclesiasticas, vel
 „ omninò, vel magnâ ex parte negligunt, &
 „ si quidem adsint in choro, ita adsunt, ut
 „ abesse fatius esset, vel certè nihil obesset.
 „ Adeò parum divinis sunt attentis: adeò
 „ multum vel dum sacra fiunt, aut decan-
 „ tantur, profanis intenti.

603.
 „ *Doctaris*

Sed juvat rursus Cantipratanum audire,

simulque damnationem ipsam miseri Ca- *Philippi*
 „ *damnatio.* „ nonici, non modò argumentum damna-
 „ tionis. Cum retulit hic author disputatio-
 „ nem de beneficiorum pluralitate Parisiis
 „ habitam esse à Guilielmo Parisiensi Epif-
 „ sco, subdiditque & hunc & Hugonem po-
 „ stea Cardinalem, aliosque Doctores illi-
 „ citam censuisse, modò unicum beneficium
 „ sustentationi honestæ sufficiat; Philippum
 „ autem Cancellarium Parisiensem prope,
 „ unicum contra dixisse: ita de hoc Philip-
 „ po narrat. Quid autem de isto Philippo
 „ contigerit, audiamus. Agonisantem in
 „ morte dictus Guilielmus Parisiensis Epif-
 „ copus paternâ sollicitudine visitavit, roga-
 „ vitque eum, ut singulari opinioni cederet
 „ de pluralitate beneficiorum, & omnia be-
 „ neficia sua excepto uno in manus Ecclesie
 „ resignaret, & hoc conditione mediâ, ut si
 „ convalesceret, ei supplere vellet de suo
 „ proprio, quod dimisisset. Renuit ille, ex-
 „ periri se velle dicens, utrùm esset damna-
 „ bile beneficia plura tenere. Mortuus est
 „ ergo sic. Post paucos autem dies di-
 „ ctus Episcopus Parisiensis, finitis Matuti-
 „ nis orare vellet, vidit inter se & lumen,
 „ quasi umbram hominis tetram nimis. Ele-
 „ vatâ ergo manu consignat se, & si ex parte
 „ Dei sit, præcipit, ut loquatur. Cui respon-
 „ dit apparens, alienus à Deo sum: sed ta-
 „ men mirabilis factura ejus. Et Præsul;
 „ Tu quis es, inquit, cui ille respondit, Ego
 „ sum Cancellarius, inquit ille, dudum mi-
 „ ferrimus: Rursus Episcopus elato altiùs
 „ gemitu, & quomodo tibi est, inquit, sic
 „ dolenti? Malè, ait, imo quàm pessimè,
 „ quia damnatus sum æternâ morte. Et
 „ Episcopus, heu, ait, charissime, quæ causa
 „ tuæ damnationis? Tres sunt, inquit, cau-
 „ sæ, quare morte perpeti sum damnatus.
 „ Una est, quòd recrecentes fructus annuos
 „ contra pauperes timidè reservavi. Secun-
 „ da est, quòd contra sententiam plurimo-
 „ rum de pluralitate beneficiorum, quasi li-
 „ citè tenendorum opinionem propriam
 „ defensavi, & in hoc me periculo mortalis
 „ culpæ commisi. Tertia est, & illa gravis-
 „ sima omnium, quòd abominabili carnis
 „ vitio in scandalum multorum, multo tem-
 „ pore laboravi. Et ad Episcopum tunc
 „ subjunxit. Estne, inquit, finitus mundus?
 „ Et Episcopus, miror, ait, te litteratissimum
 „ quondam virum hoc querere, cum me
 „ adhuc vivum cernas, & nos omnes adhuc
 „ viventes mori necesse sit, antequam mun-
 „ dus instante judicio finiatur. Et ille, non
 „ mireris, inquit, quia nec scientia, nec
 „ ratio est apud inferos venienti. & hæc di-
 „ cens umbra ab oculis mirantis evanuit:
 „ ipse autem Episcopus, non tamen sub per-
 „ sonâ

sonâ sua, quasi hæc vidisset, in prædicatione sua omnibus Clericis recitavit. Ita Cantipratanus l. 7. c. 19.

604. *Exponitur.* Porro observa primam ex iis damnationis causis ita intelligendam videri, ut velit damnatus ideò se periisse, quòd superfluos honestæ sustentationi fructus pauperibus subriperit. De secunda autem sic Colvenerius Duacensis Academiæ Doctor Theologus commentatur. *Postulantorum vivorum sententias, & ipsius Concilii Lateranensis, ac Pontificis Alexandri III. extravag. de præbend. c. quia in tantum: nequaquam dubitare poterat. Ibi enim dicitur quod multitudo præbendarum Canonibus inimica sit, dissolutionis, & evagationis materiam inducat, certumque contineat periculum animarum.* Hæc Colvenerius: sed salvo meliori ea res videtur etiamtum Parisiis in ambiguo posita fuisse. nec enim erat alioqui, cur à Guilielmo Parisiensi, cæterisque disputaretur, actum definiretur. Id quod confirmatur, quia Cantipratanus neque eo loco, neque alio, ubi ab occupatione plurium beneficiorum dehortatur, aliam auctoritatem laudat, quàm Guilielmi Parisiensi. Cæterum existimo damnatum de sententiâ illa prædicæ dubitasse, & tamen cum eo dubio è vitâ migrasse. Quare Guilielmo eum visitanti dixerat, experiri se velle, an damnabile esset tenere, simul plura beneficia posse obtineri. Quod attinet ad ejus quæstionem, an mundus adhuc duraret. Repugnat quidem hæc communi Theologorum sententiæ neganti, damnatorum mentes perturbationi obnoxias esse, ut patet & ex sermone divitis Epulonis cum Abrahamo, & ex statu animarum separatarum, corporis organis, ex quibus perturbationi nascitur, minimè utentium: sed dici potest eam perturbationem Philippo illi, ad confusionem ac verecundiam superbi capitis præter ordinem contigisse. Quo etiam modo, aliæ visiones, ubi pii manes de salute incerti describuntur, exponendæ sunt.

ARTICULUS VI.

De obligatione gratiam Defunctis referendi.

PARS PRIMA.

Quid de illa Theologi.

605. *Qualis obligatio* POSTQUAM de obligatione charitatis, misericordiæ, pietatis, ac justitiæ differuimus, superest, ut de illâ, quam gratus ani-

mus cuique imponit differamus. Scio equidem gratitudinem quatenus virtus est ab aliis distincta, inclinâtque ad debitum quoddam ex beneficio privati hominis enatum pro facultate reddendum, vix ullam, quæ nomine isto digna sit, obligationem inducere. Cùm enim beneficium gratis collatum sit, non potest parere, nisi moralem quamdam, seu decori honestique obligationem. Id quod ex opposito illi ingratitude vitio manifestius evadet. Est enim duplex ingratitude, formalis prior, qua vel beneficium, vel ejus qui illud fecit, animus contemnitur, ne obnoxius ei videare, & hæc quidem si divellatur à iudicio temerario, & offensione caritati contrariâ, nihil ferè sibi reliquum retinebit. Posterior materialis, quando absque contemptu, vel omittitur debitum grati animi officium, vel aliquid adversus hominem beneficium committitur. Cujus, auctore D. Thoma tres sunt gradus: primus non rependere beneficium, in quo ipso, ut inuimus, peccatum non est, nisi forè vel necessitas ejus, qui beneficium contulit, vel metus offensionis ejusdem, beneficium rependi jubeant. Secundus gradus est beneficium dissimulare, gratias negligendo, in quo citra metum offensionis ejus, qui beneficium contulit, ut summum levis culpa cernitur. Tertius gradus est nolle beneficium agnoscere, in quo si eandem offensionem subduxeris, nihil quoque grave repereris.

PARS SECUNDA.

Eius commendatio.

606. *Esi levis multum impellere solet.* VERUMTAMEN ea qualiscumque obligatio, imo & sola decori ratio, mortales ad referendam gratiam vehementius, quàm gravior ulla necessitas, ad officium impellit. Cùm enim quisque humanitate capiatur, eaque in conferendo beneficio maximè se prodat, primùm, beneficos benevolentiam complectimur, deinde cum bene illis velimus, pariter facere studemus, atque adeò gratiam illis, vel obsequio, vel beneficio referre. Ita hæc virtus cuivis homini, modò hominem se meminerit, cara est: usque adeò, ut barbaris quoque sit in pretio. Notum enim est Brasiliis, Paraquarienses, aliosque anthropophagos largitione munusculorum emollitos, sentire humanitatis quosdam stimulos capisse, tum amasse largitores, & sensim ea, quæ ab illis docebantur, gratis animis audisse, Deoque demum sese insinuante, evangelio credidisse. Neque ulla tam fera natio est, quæ